Autor Gosti stranica
Nedjelja, 04 Ožujak 2001 20:13

U drugom svjetskom ratu poražene su fašisticke sile, i stvara se globalni poredak utemeljen na Povelji Ujedinjenih naroda i Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda - sve to da spriječi pojavu novih osvajača i diktatura. Tek slomom boljševizma u istočnoj Europi uspostavljaju se uvjeti da se ispune ciljevi Povelje i Deklaracije: trajan mir, internacionalna suradnja, tolerantnost, ljudsko dostojanstvo, sloboda, jednakost i pravo na rad. Suvremena globalizacija tjerana kapitalističkom industrijskom dinamikom i informatičkom revolucijom mora biti prožeta demokratskim i humanističkim načelima, prije svega promicanjem socijalno, ekološki i kulturno usklađene svjetske privrede te općeg i potpunog razoružanja.

Republika Hrvatska neće se izvući iz gospodarske i kulturne zaostalosti ako se ne uvrsti u svjetske tijekove. Naše priključenje Europskoj uniji - pitanje je biti ili ne biti. Stoga svaki nacionalistički ili neofašistički ispad ugrožava napredak i samu opstojsnost Republike. Brojni splitski skup je signal da se HDZ i drugo nazadnjašvo, poraženi na izborima 3. siječnja, nastoje vratiti na vlast stvarajući izvanredno stanje, i to blokadom cesta, pozivima na rušenje vlade, najprostijim vrijeđanjima predsjednika i premijera, a i ustaškim - fašističkim rekvizitima. Njihov zahtjev da se jedna društvena skupina izuzme od sudske istrage ruši prvi princip demokracije, jednakosti svih građana pred zakonom, i odaje težnju da se zadrže povlastice prisvojene za propalog režima. Apsurd je da su uprvo oni pokrenuli puk što su ga pretvorbom ili privatizacijom i švercom opljačkali i bacili u nezaposlenost i bijedu.

Hrvatska je oboljela od politike. Znaci nisu samo mnoštvo stranaka i preokret skale vrijednosti, nego i urlajući ples sa sablastima prošlosti. Bolest je počela čim je borba stranaka za vlast ili državne položaje postala najvažnije i najunosnija profesija. Time su rad, znanje i poštenje ustupili prvenstvo spletkarenju, lukavosti i korupciji. U toj epidemiji, koja izgrizava korijenje zajednice, radiklani je i jedini je lijek: neka politika bude zalaganje za opće dobro i neka uopće nestane podjela na političare i "civilno društvo"! Kriza je suvremenog parlamentarizma što u najvišim državnim forumima ne sudjeluju predstavnici, privrede, znanosti i cijele kulture. A ipak u tim institucijama svi mi rastemo, radimo i vrednujemo, i te zasade nose sav život i sve znanje zemlje.

Očito je narodno nezadovoljstvo pa i prosvjede dijelom izazvala vlada šestorke koja nije ispunjila isčekivanja opozicije. Izborna pobjeda 3. siječnja nalagala je ukidanje autokracije ili tatalitarizma koji se maskirao u višestranačkom dekoru. No koalicijska vlada postupa uglavnom kao da je smjena stranaka na vlasti u kakvoj demokratskoj državi. Namjesto smanjenja preskupe državne birokracije, revizije pretvorbe ili privatizacije, vraćanja dostojanstva i nezavisnosti sudstvu, uspostave autnomije televizije i drugih medija, razvoj privrede i znansti - puna godina mešetarenja s državnim položajima, prepirki oko ustavnih promjena, nagodbi s HDZ-om. Razumljivo je da je izostanak koraka prema modernoj Hrvatskoj produbljivao nasljeđenu depresiju i gurao građanstvo u razočarenje, apatiju i ogorčenje.

Autokracija je izmislila 21 županiju i 420 općina kako bi onemogućila regionalnu samoupravu. Naša osakačena privreda ne može izdržati tako glomaznu, centralističku državu. Zar da dalje rasprodajemo nacionalno bogatstvo ili zadužujemo potomstvo kako bi se napunio državni proračun koji, kako je previsok, koči svaki razvoj? Opće zdravstveno osiguranje ne smije se devalvirati privatnom lječničkom praksom. Nije li sramota da u najvišim sudovima, kao što je

Ustavni sud RH, svjede eksponenti HDZ-a koji su svojim postupcima ili izjavama pogazili pravdu? Kasni se sa smnjenjem vojske i policije. Nedopustivo je da prosvjeta, znanost i sva kultura životari na margini društva te da se politička elita odvojila od naroda i društvenih institucija. Radi izlaska iz nepodnošljive i recesijske situacije zahtjevamo radikalne reforme u cjelokupnom društvenom sustavu, a posebno da se pristupi ostvarenju ovih naših zahtjeva:

1. Spajanjem postići svega 6 županija, povijesnih, privrednih i kulturnih regija te uporedno smanjiti broj općina na 50. Povećati prava i dužnosti županijskih skupština, ojačati samostalnost gradova, a ukinuti Županijski dom Hrvatskog sabora.
2. Prepoloviti broj ministarstava i maksimalno smanjiti osoblje u ministarstvima, ukinuti pomoćnike ministara a ostaviti po jednog ministrova zamjenika.
3. Uz vladu i ministarstva osnovati efikasna vijeća stručnjaka koji ostaju na svojim radnim mjestima. Ta vijeća - primjerice za privredu, promet, ekologiju, zdravstvo, prosvjetu, znanost, kulturu ili sport - raspravljaju i odlučuju o bitnim problemima svojeg područja a mogu po potrebi zamjeniti ukinuta ministarstva. Ista vijeća treba osnovati pri županijama - regijama.
4. Državni proračun staviti u funkciju civilnog društva.
5. Odustati od doktrine da "slobodno tržište" automatski regulira sve gospodarstvene i socijalne tijekove, pa obvezati državu na pravnu regulaciju, ali i poticanje i usmjeravanje dugoročnog razvoja u glavnim djelatnostima, sukladno postavljenim ciljevima civilnog društva i materijalnim mogućnostima zemlje. Posebno vlada mora poduzeti sve mjere privrednog rasta kako bi godišnji porast BDP bio od 6 -7%.
6. Poticati i ostvarivati štednju tako da visina plaće iz državnog proračuna bude primjerena siromaštvu hrvatske države.
7. Postupno deprofesionalizirati saborske zastupnike kao temeljno načelo državne uprave i javne potrošnje.
8. Naglasiti socijalni aspekt poreznog i platnog sustava, a menađerske plaće valorizirati isključivo prema ostvarenom rezultatu.
9. Provesti reviziju pretvorbe ili privatizacije prema jasnim gospodarskim i zakonskim kriterijima i u kratkom roku, time da radnici, gdje je to još moguće postaju vlasnici poduzeća. Tim se načelom ravnati pri novoj privatizaciji. Stimulirati uspješne poduzetnike. Obustaviti rasprodaju nacionalnog bogatstva i zaduživanje.
10. Ukinuti sve privilegirane mirovine, a početi povećavati najniže mirovine.
11. Uključiti u sveučilišta samostalne institute poput "Ruđer Boškovića" usmjerena fundamentalnim istraživanjima kako bi zajedno vodili nastavni i znanstveni rad.
12. Neodložno pristupiti korijenitoj reformi pravnog i pravosudnog sustava sa ciljem stvaranja pravne države bez čega nema ni pravne sigurnosti građana ni modernog tržišnog poslovanja ni sređenog i sigurnog društva.

Zagreb, 27. veljače 2001.

Predsjednik
Akademik Ivan Supek v.r.

Glavni tajnik
Prof. dr. Mladen Martinis v.r.